

Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Tuesday 03/04/2018	III Fresh / Repeater	Economics	11.00 AM To 02.00 PM	4305	100

**Instructions: 1) Attempt any five questions from Q.1 to Q.7.
2) All question carry equal marks.**

- Q.1** Review various features of India as a developing country. **20**
- Q.2** a) What are various conventional and non-conventional sources of energy? **10**
b) What measures have been taken to solve energy crisis by government of India? **10**
- Q.3** a) What are the causes of low agricultural productivity in India? **10**
b) Analyze the institutional and non-institutional sources of agriculture finance? **10**
- Q.4** What are the problems of agriculture marketing? What measures have been taken by the government to improve agriculture marketing? **20**
- Q.5** Evaluate the New Industrial Policy of 1991 of India. **20**
- Q.6** a) What are the causes of deficit in BoP in India? **10**
b) What measures have been taken by the government to reduce BoP deficit? **10**
- Q.7** **Write Short Notes on any Two.** **20**
a) Human Resource Development
b) Problems of SSI's
c) Merits and demerits of World Trade Organization (WTO)
d) Causes of Poverty in India

Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Tuesday 03/04/2018	III Fresh / Repeater	Economics	11.00 AM To 02.00 PM	4305	100

सूचना:- 1) पुढीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.1 'भारत एक विकसनशील अर्थव्यवस्था,' विविध वैशिष्ट्यांची समीक्षा करा. 20
- प्र.2 अ) उर्जेची पारंपारिक आणि अपारंपारिक विविध साधने कोणती आहेत? 10
ब) भारत सरकारने उर्जा संकटाचे निराकरण करण्यासाठी कोणत्या साधनांचा वापर केला आहे? 10
- प्र.3 अ) भारतातील शेती उत्पादकता कमी असण्याची कोणती कारणे आहेत? 20
ब) कृषी वित्तचे संस्थात्मक आणि बिगर संस्थात्मक साधनांचे विश्लेषण करा.
- प्र.4 कृषी विपणनाच्या समस्या कोणत्या आहेत? कृषी विपणनात सुधारणा करण्यासाठी सरकारने कोणते उपाय योजले आहेत? 20
- प्र.5 भारताच्या 1991 च्या नविन औद्योगिक धोरणाचे मूल्यमापन करा. 20
- प्र.6 अ) भारताच्या आंतरराष्ट्रीय व्यवहारतोलात तूट असण्याची कोणती कारणे आहेत? 20
ब) सरकारने आंतरराष्ट्रीय व्यवहारतोलातील तूट कमी करण्यासाठी कोणते उपाय योजले आहेत?
- प्र.7 पुढीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा. 20
अ) मानव संसाधन विकास
ब) लघु उद्योगांच्या समस्या
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटनेचे गुण आणि दोष
ड) भारतातील दारिद्र्याची कारणे

Day & Date	Part	Subject Name	Time	Code	Marks
Tuesday 03/04/2018	III Fresh / Repeater	Economics	11.00 AM To 02.00 PM	4305	100

**Instructions: 1) Attempt any five questions from Q.1 to Q.7.
2) All question carry equal marks.**

- પ્ર.૧ વિકાસશીલ અર્થતંત્ર તરીકે ભારતની વિવિધ લાક્ષણિકતાઓનું વિહંગાવલોકન સમજાવો. ૨૦
- પ્ર.૨ અ) ઊર્જાના વિવિધ સ્ત્રોતોમાં પ્રણાલિકાગત અને બિન પ્રણાલિકાગત સ્ત્રોતો કયા છે? ૧૦
બ) ઊર્જાના કટોકટી ને હલ કરવા માટે ભારત સરકારે કયા પગલાઓ લીધા છે? ૧૦
- પ્ર.૩ અ) ભારતમાં ખેતી ક્ષેત્રે નીચી ઉત્પાદકતાના કારણો કયા છે? ૧૦
બ) ખેત ધિરાણના સંસ્થાકીય અને બિન સંસ્થાકીય સ્ત્રોતોનું પૃથ્થકરણ કરો. ૧૦
- પ્ર.૪ ખેત બજારની સમસ્યાઓ કઈ છે? ખેત બજારની સુધારણા માટે ભારત સરકારે કયા ઉપાયો લીધા છે? ૨૦
- પ્ર.૫ ભારતમાં ૧૯૮૧ ની નવી ઔદ્યોગિક નીતિનું મૂલ્યાંકન કરો. ૨૦
- પ્ર.૬ અ) ભારતમાં લેણદેણ તુલાની ખાધના કારણો કયા કયા છે? ૧૦
બ) લેણદેણ તુલાની ખાધને ઘટાડવા માટે સરકારે કયા પગલાઓ લીધા છે? ૧૦
- પ્ર.૭ ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) ૨૦
અ) માનવ સાધન વિકાસ
બ) નાના પાયાના ઉદ્યોગોની સમસ્યાઓ
ક) વિશ્વ વેપાર સંગઠનના ફાયદા અને ગેરફાયદાઓ
ડ) ભારતમાં ગરીબીના કારણો